

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 22/2019

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Jon Olav Holvik

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22
nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning del I og
II

Beslutningsdato: 20. august 2021

I behandlingen har deltatt: Nora Lund Lefdal
Marianne Abeler
Tor Gunnar Framnes
Anders Grindaker

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Salærkravet dekkes i sin
helhet.

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften) del I og II.

██████████, heretter kalt klager, er født ██████████. Han vokste opp i ██████████ med foreldrene og ██████████ søsken. Han har fortalt at han hadde en barndom med stor grad av frihet, som gjorde ham selvstendig. Han flyttet hjemmefra da han var 16 år. Han var ikke flink på skolen, og sluttet i 10. klasse uten vitnemål, etter å ha blitt utvist. Han var flink i idrett, og hadde mange venner. Etter at han sluttet på skolen jobbet han på ██████████, før han begynte på ██████████. Etter dette jobbet han på ██████████. Han avtjente førstegangstjeneste i 19██████████ som ██████████. Etter dette jobbet han på ██████████ i tre år, og deretter på ██████████.

Klager tjenestegjorde i Libanon i ██████████ som ██████████ og ██████████. Han forteller om en fin tjeneste, og at han hadde det bra. Han synes imidlertid at «informasjon manglet». Det var fint å komme hjem etter tjenesten, men han ønsket likevel å dra nedover igjen nesten med en gang. Klager reiste på nytt til Libanon i ██████████. Også denne gangen tjenestegjorde han som ██████████. Han måtte likevel være med på nattpatrulje. Han var også ██████████. Klager forteller at han under denne kontingenten begynte å kjenne på uvisshet og mer spenning. Han hørte hele tiden om ting som skjedde rundt omkring, og skal ha begynt å se fiender over alt.

Klager har beskrevet flere ulike hendelser som han opplevde som skremmende. Den første gjaldt en gutt som vasket klær for dem. Gutten ble plutselig borte, og de fikk vite at han var blitt slått i hjel mens han var ute og hentet forsyninger. Dette gikk veldig inn på klager. Videre har klager fortalt at han og en kamerat spilte russisk rulett. Klager satte da revolveren mot hodet og trakk av. Ved en anledning skal klager ha kommet bort fra de andre. Han så da et pansret personellkjøretøy. Han visste ikke hvem dette var, og tenkte at det var en fiende. Han skal da ha lagt seg på et tak. Han fikk panikk og var sikker på at noe kom til å skje. Han hadde ikke dekning bak seg, og har beskrevet det som forferdelig å ikke ha kontroll. Den siste hendelsen er at han kjørte i en kolonne i et dalsøkk sammen med en makker. De var fullt utrustet. Det ble stopp i kolonnen, uten at de visste hvorfor. Det kom et helikopter flyvende, og han kunne se folk som gikk på en åskam. At det kom et helikopter tydet på at noe ville skje, men det var ingen informasjon. Klager opplevde det som belastende å ikke vite noe. Han ble rasende og redd.

Et par dager etter at klager kom hjem fra tjenesten, var han tilbake på jobb. Han forteller at han i tiden etter hjemkomst oppsøkte bråk og spenning, og ikke hadde noen sperrer. Det var ingenting som skremte ham. Han sov dårlig og hadde et dårlig selvilde. Tidlig på 1990-tallet skjønte han at det ikke kunne vedvare. Han prøvde å legge fortiden bak seg for å beholde kona. Han ble far for første gang i ██████████. Han sov dårlig og hadde mareritt. Når han ble fortvilet følte han at han ikke kunne fortelle det til kona. Dette fordi han tenkte hun ikke ville forstå. Han forteller at han ikke følte det var rom for å prate med noen om at han slet.

Klager jobbet i ██████████ frem til 1999, da han fikk store problemer med ryggsmarter. Etter dette skal han ikke ha hatt noen stabil funksjon i arbeid. Fra 2008 forsøkte han seg i ulike former for arbeid. Han ble langtidssykemeldt i 2009 og igjen i 2012, da han falt helt ut av arbeidslivet på grunn av ryggsmarter. Klager skal deretter ha gått over i ulike former for ██████████. I 2015 og 2016 hadde han utfordringer med NAV, økonomi og overvekt. Klager skal ha brutt sammen på et møte med NAV i november 2016 på grunn av det som skjedde i Libanon. 13. juli 2016 ble han diagnostisert med ADHD og PTSD ved ██████████ DPS.

Klager er i dag uføretrygdet. Han har fått avslag på søknad om å få PTSD godkjent som yrkesskade. Han fikk i mars 2018 utbetalt billighetserstatning med kr. 462 968,-.

Det er i anledning saken innhentet en spesialisterklæring fra psykolog Morten Tvedt. Erklæringen er datert 31. mai 2019, og utarbeidet etter det særskilte mandatet fra Forsvarsdepartementet. Tvedt

konkluderer med at det foreligger flere selvstendige psykiske lidelser, herunder en belastningslidelse (PTSD). Den medisinske invaliditeten som kan relateres til tjenestemessige forhold i Libanon estimerer han til 15 %.

SPK avsto kravet om kompensasjon i vedtak 5. august 2019. Dette da vilkåret om «varig psykisk belastningslidelse som følge av tjenesten» ikke ble funnet oppfylt. SPK knyttet også noen kommentarer til vilkåret «varig ervervsmessig uførhet», hvor det ble påpekt at andre faktorer enn tjenesten fremstod som det sentrale for hans problemutvikling. SPK viste også til at Tvedt ikke vurderte det slik at klagers PTSD hadde hatt vesentlig innvirkning på klagers prognose med tanke på arbeid.

Advokat Jon Olav Holvik påklagde vedtaket i klage datert 14. august 2019. I klagen anføres at bevisbedømmelsen er uriktig og rettsanvendelsen er feil. Subsidiært anføres at det lempeligere beviskravet etter ordningens del I (35 G) ikke er anvendt.

SPK fant ikke grunnlag for å omgjøre vedtaket og saken ble oversendt klagenemnda for behandling. Skadelidte og hans advokat deltok under nemndsmøtet. Det samme gjorde en representant for SPK.

2. Rettslig utgangspunkt

Rett på kompensasjon forutsetter i henhold til kompensasjonsforskriften § 3 at skadelidte er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre kreves det at den psykiske belastningsskaden har medført varig ervervsmessig uførhet.

Det fremgår av § 3 annet ledd at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden. Det er klager som har bevisbyrden for at han er påført en skade som faller inn under dekningsfeltet for kompensasjonsforskriften.

De nærmere krav til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til hele skadelidtes ervervsuførhet dersom den har vært en nødvendig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at det foreligger en slik nødvendig årsakssammenheng.

Kravene til bevis for å konstatere årsakssammenheng mellom tjenesten og psykiske plager er lempeligere etter kompensasjonsordningens del I, jf. Forsvarsdepartementets tolkningsnotat av 22. november 2010. Dette tolkningsnotatet må sees i lys av et presiserende tolkningsnotat av 7. november 2014, hvor det heter:

«Ved en anvendelse av en lempeligere bevisvurdering vil skadelidtes forklaring, sammenholdt med det øvrige bevisbildet, i slike tilfeller kunne gi grunnlag for kompensasjon. Det forutsettes naturligvis at det ikke foreligger holdepunkter for at den psykiske belastningsskaden skyldes andre forhold enn tjenesten i internasjonal operasjon.»

Tolkningsanvisningen rekker derfor ikke lenger enn forutsetningene for den. Hvis det foreligger tidsnære bevis som gir en forsvarlig bevisbedømmelse av årsaken til personellens plager, er man derfor utenfor området for tolkningsanvisningen, og her gjelder de alminnelige krav til bevis.»

Formålet med de lempeligere krav til bevis, er å fange opp de tilfeller som ligger langt tilbake i tid og hvor det ikke lar seg gjøre å fremskaffe tilstrekkelig med bevis som kan dokumentere at skadelidte ble påført en psykisk belastningslidelse under tjeneste.

Ved anvendelsen av en lempeligere bevisvurdering vil skadelidtes forklaring, sammenholdt med det øvrige bevisbildet, danne grunnlag for vurderingen av om skadelidte er berettiget til en kompensasjon. I den sammenheng vil konsistensen i skadelidtes forklaring over tid ha særlig relevans, samt om skadelidtes forklaring om psykiske plager er avgitt på et tidspunkt forut for innføringen av kompensasjonsordningen. Der det foreligger opplysninger eller andre typer bevis som tilsier at det er andre og for tjenesten uvedkommende årsaker til skadelidtes psykiske plager, vil disse vektlegges etter alminnelige bevisregler. Der det foreligger holdepunkter for at de psykiske plagene skyldes andre forhold enn tjenesten i internasjonal operasjon, vil det tale mot kompensasjon. Foreligger nedtegnelser mv. som ligger tett opp mot tjenesten, og som bidrar til å klarlegge skadelidtes tilstand på den tiden,

vil de være særlig viktig ved bevisbedømmelsen. Foreligger slike opplysninger, er man utenfor området for tolkningsanvisningen. Tilsvarende gjelder ved vurderingen av nye bevis som sannsynliggjør at skadelidte uansett ville ha fått sine plager eller uansett ville ha falt ut av arbeidslivet.

Det fremgår videre av forskriften § 3 at for å legge til grunn årsakssammenheng, må det fremlegges en spesialisterklæring utarbeidet etter mandat fastsatt av Forsvarsdepartementet. Hvilken vekt erklæringen får i bevisvurderingen vil avhenge av en nærmere vurdering av spesialisterklæringen, herunder hvilket faktisk grunnlag erklæringen bygger på.

Etter forskriften del II gjelder de alminnelig krav til bevis, jf. forskriften § 4 a, hvor det fremgår at det er de bevistema og beviskrav etter det lovfestede objektive ansvaret i forsvarspersonelloven § 12 b som gjelder. Det skal derfor foretas en strengere vurdering av bevis under ordningens del II enn det som det er gitt anvisninger på etter del I. Utgangspunktet følger av de alminnelige erstatningsrettslige regler. Det er det mest sannsynlige faktum som skal legges til grunn.

Det skal foretas en fri bevisbedømmelse. Det oppstilles da ingen begrensninger for hvilke bevis som skal fremlegges, men vekten av dem vil naturligvis variere, jf. bl.a. Rt. 1998 s 1546 og Rt. 2010 s 1547. Det er ikke et vilkår at det foreligger tidsnære bevis i form av journaler eller lignende, for at beviskravet etter forskriften § 4 a skal være oppfylt. Spørsmålet blir hva som anses som mest sannsynlig årsak til at skadelidte utviklet en psykisk lidelse.

Når det foreligger uklarhet om hvilke skader og lidelser som har oppstått og det er usikkerhet omkring årsaker til sykdomsutviklingen, må det foretas en avveining av de foreliggende bevis. Ved en slik bevisbedømmelse vil bevisene kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Det vises for så vidt til Rt. 1998 s. 1565 (Lie-dommen) og Rt. 2010 s. 1547 (Ask-dommen). På s 1572 i Lie-dommen fremkommer:

«Det kan være uklarhet om hvilke skader som er oppstått, når de forskjellige symptomer har inntrådt og i det hele om og i tilfelle hvilke deler av en foreliggende helsesvikt som kan tilbakeføres til den aktuelle påkjørsel som skal ha medført nakkesleng. Det foreliggende bevismateriale vil gjerne være sammensatt, og opplysningene kan trekke i forskjellige retninger. Ved en slik bevisbedømmelse er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på [...]»

Dette er stadfestet i Askdommen, hvor det blant annet heter i premiss (44): *«Den tidsnære dokumentasjonen må tillegges størst betydning».*

3. Om nemndas vurdering

Nemnda har i saken delt seg i et flertall og et mindretall. Flertallet, bestående av leder Nora Lund Lefdal og medlemmene Marianne Abeler og Tor Gunnar Framnes mener at vilkårene for kompensasjon ikke er oppfylt, slik at klagen avslås. Mindretallet, bestående av medlemmet Anders Grindaker, mener at skadelidte oppfyller vilkårene etter forskriften del II, slik at han bør tilkjennes kompensasjon tilsvarende 65 G.

4. Flertallets vurdering

Morten Tvedt konkluderer i sin sakkyndigerklæring med at det foreligger flere selvstendige psykiske lidelser, hvorav en belastningslidelse. I følge Tvedt oppfyller klager kriteriene etter ICD10 for hoveddiagnosene F 90.0 Forstyrrelser av oppmerksomhet og aktivitet (ADHD) i barne- og ungdomsårene og F43.1 Posttraumatisk stressforstyrrelse, samt bidiagnosen F33.0 Tilbakevendende depressiv lidelse, aktuell episode mild.

Tvedt skriver at det foreligger et sammensatt psykisk symptombylle. Han skriver videre at det er grundig dokumentert i journaler fra [REDAKERT] DPS at klager lider av ADHD, og at dette innebærer en

betydelig problematikk fra barneårene og inn i voksen alder. Klagers ADHD sto også sentralt i klagers anamnese overfor Tvedt, med tanke på en vanskelig tilpasning til skolesystemer og funksjonssvikt i form av at han droppet ut av ungdomsskolen.

Om dokumentasjonen knyttet til en PTSD-diagnose skriver Tvedt følgende:

Det er godt dokumentert i journal fra [redacted] DPS at han lider av en posttraumatisk stressforstyrrelse etter traumatiske erfaringer i Libanon. Symptomene er vesentlig forskjellige fra ADHD symptomer (med unntak av konsentrasjonssvikt), og fremstår å ha oppstått i etterkant av hans utenlandstjeneste. Disse symptomene er derimot ikke dokumentert i helsejournaler før første gang i 2015. Dette kan skyldes flere ting, men det at han har klart å opprettholde funksjon i dagligliv, familie og arbeid på tross av plagene kan ha gitt ham mulighet til å unngå å søke hjelp for plagene. Det fremstår derimot som han først oppsøkte hjelp for dette da han falt ut av arbeidslivet og økonomien ble hardt rammet.

Tvedt går gjennom kriteriene for PTSD. Han mener at den beskrevne episoden der klager måtte søke tilflukt på et hustak oppfyller traumekriteriet. Det samme gjelder episoden der klager deltok i russisk rulett. Opplevelsen med vaskegutten som ble drept kan ifølge spesialisten kanskje ha potensiale for «moral injury»-skade.

Vedrørende intrusjonskriteriet skriver Tvedt at klagers beskrivelser av intrusjoner er noe uklare. Etter en gjennomgang av klagers beskrivelser og dokumentasjon i saken, kommer Tvedt til at dette «indikerer» at intrusjonskriteriet er oppfylt.

Tvedt konkluderer også med at unnvikelseskriteriet er oppfylt. Han viser til at klager har og har hatt unnvikelse i forhold til å prate om Libanon, at klager unngår veteranmiljøer og ting som minner ham og hendelsene. Tvedt peker også på at klager høye kontrollbehov kan defineres som en side ved hans unnvikelse. Det fremgår imidlertid at Tvedt har konkludert med at kriteriet er oppfylt under tvil.

Om aktiveringskriteriet skriver Tvedt at klager forteller at han alltid føler seg urolig og rastløs, stadig er nervøs og anspent, og at han har problemer med å sove. Han skriver videre:

Det fremstår derimot ikke som denne aktiveringen kun er knyttet til tjenestemessige opplevelser, men også relatert til hans ADHD, og kontekstuelle forhold. Derimot kan noe av aktiveringen være relatert til posttraumatiske plager etter tjenestemessige opplevelser.

Det er min vurdering at han under tvil fyller aktiveringskriteriet i forhold til å kunne tilfredsstille diagnosen PTSD. Tvilen skyldes at det er overlappende symptomer knyttet til ADHD.

Det siste kriteriet for PTSD er det såkalte tidskriteriet. Tvedt viser til at klager ifølge hans egen beretning allerede rett etter tjenesten opplevde en aktivering i form av irritabilitet og mareritt. Tvedt viser til at klager forteller om en emosjonell ustabilitet som vedvarte i flere år før han fikk strukturer rundt seg i form av familieliv, selv om han hadde et stabilt arbeidsliv allerede noen dager etter at han kom hjem. Tvedt skriver videre:

Det er derimot mange uklarheter med tanke på hans egen evne til å huske og det å plassere ulike hendelser, reaksjoner og opplevelser i tid. I mangelen på tidsnær dokumentasjon skaper dette en usikkerhet knyttet til tidskriteriet, men det vurderes under tvil å være innfridd.

På bakgrunn av ovennevnte gjennomgang kommer Tvedt under tvil til at det er mer enn 50 % sannsynlig at tjenesten i Libanon er årsaken til klagers posttraumatiske plager. Han understreker imidlertid at problematikken i sykdomsbildet er svært sammensatt, og betydelig mer preget av andre forhold enn PTSD. På bakgrunn av dette skriver Tvedt at estimeringen av medisinsk invaliditet som skyldes tjenesterelaterte plager blir høyst skjønnsmessig. Den medisinske invaliditeten som kan relateres til tjenestemessige forhold i Libanon estimeres etter dette til 15 %.

SPK konkluderer i sitt vedtak med at vilkåret «varig psykisk belastningslidelse som følge av tjenesten» likevel ikke er oppfylt. SPK viser til at Tvedts erklæring i stor grad bygger på klagers egne beretninger over 30 år etter tjenesten, uten at disse har støtte i objektive funn i den tidsnære dokumentasjonen. SPK peker på at FN-tjenesten først bringes på bane som mulig årsak til klagers plager i 2015, til tross for at han før dette har omfattende kontakt med helsevesenet. SPK peker videre

på at Tvedt under tvil legger til grunn at unnvikelseskriteriet, aktiveringskriteriet og tidskriteriet er oppfylt, til tross for at det ikke finnes objektive holdepunkter i grunnlagsdokumentasjonen for dette.

Flertallet har i likhet med SPK merket seg at Tvedt har vært i tvil ved vurderingen av tre av de fem vilkårene for PTSD, og at det ikke foreligger objektiv dokumentasjon som underbygger plager som følge av tjenesten før i 2015. I lys av Tvedts erklæring, er derfor nemnda i tvil om det foreligger en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenesten.

Advokat Holvik har i prosesskrift av 29. november 2019 påpekt at SPK burde stilt tillegsspørsmål til psykolog Tvedt når de valgte å se bort fra den sakkyndige erklæringen. Flertallet er enig med advokaten i at en slik tilleggs erklæring burde vært innhentet, eller - i lys av klagen - blitt kommentert i oversendelsesbrevet fra SPK til klagenemnda 25. november 2019. I prosesskriv til klagenemnda 29. november 2019 ber advokat Holvik om at saken sendes tilbake til SPK for innhenting av en tilleggs erklæring fra Tvedt. Flertallet har kommet til at det ikke er behov for å innhente en slik erklæring. Dette fordi vilkåret om varig ervervsmessig uførhet som følge av tjenesten ikke er oppfylt. Spørsmålet om hvorvidt det foreligger PTSD som følge av tjenesten, kommer derfor ikke på spissen.

Etter flertallets syn ville klager mest sannsynlig vært ervervsmessig ufør selv om tjenesten tenkes borte.

Klager var sykemeldt for ryggmerter i 1991 og 1993. Han ble igjen sykemeldt for ryggmerter i ett år fra 1. februar 1999, og deretter 50 % frem til han fikk yrkesrettet attføring i juni 2000 på grunn av hofte- og ryggmerter. Klager skal etter dette ikke ha hatt noen stabil funksjon i arbeid, og var i mange år under arbeidsrettet rehabilitering og utdanning. [REDACTED] ble klager påkjørt bakfra. Han fikk nakkesmerter som følge av dette. Klager hadde deretter noen kortere sykemeldinger i 2007 for nakkemyalgier. Han var langtidssykemeldt for ryggplager i 2009 og 2012. Klager falt etter 2012 helt ut av arbeidslivet. Han oppsøkte igjen lege 16. april 2015 fordi han hadde behov for arbeidsavklaring etter at hans arbeidsledighetstrygd var avsluttet etter to år. Fastlegen mente da at han hadde ADHD, og han ble henvist til utredning ved DPS. I det følgende er ADHD og økonomiske problemer tema i journalene fra fastlegen, frem til 2016, hvor psykiske belastningsskader og tjenesten ble bragt på bane. Etter dette fremstår det for flertallet som at ryggproblemene er årsaken til klagers ervervsmessige uførhet.

At den ervervsmessige uførhet skyldes andre årsaker enn tjenesten, er også i tråd med det Tvedt i sin erklæring har kommet til. I sin vurdering av klagers funksjon etter tjenesten skriver Tvedt:

Det fremstår ut i fra dokumentasjonen og hans egen fortelling som at han etter tjenesten i 1986 og frem til 1999 har god funksjon i både dagligliv, familieliv og arbeid.

Han etablerer familieliv med kone og [REDACTED] barn [...]. Det fremstår som at han hatt god funksjon, og tett oppfølging og engasjement for barna.

Det fremstår også som han har hatt god og stabil funksjon i arbeid hos [REDACTED] frem til 1999 da han får store problemer med ryggmerter. Etter dette fremstår han ikke å ha hatt noen stabil funksjon i arbeid, hvor han over mange år var under arbeidsrettet rehabilitering, og utdanning.

Det fremstår som at han i perioden fra 2008 forsøker seg tilbake i ulike former for arbeid, men at hans funksjon er ustabil og at han igjen blir langtidssykemeldt pga ryggmerter i 2009, og at han faller helt ut av arbeidslivet pga ryggmerter i 2012, og at han da etterhvert går over i [REDACTED] blant annet relatert til [REDACTED], og at han lever på arbeidsledighetstrygd og konas inntekt.

Det kan fremstå som at denne endringen i 2012 etterhvert skaper økonomiske problemer, og dette fører ham tilbake til ny fastlege, og NAV systemet, hvor han settes i kontakt med psykisk helsehjelp og det startes en prosess mot uføretrygd.

I vurderingen av konsekvensene av den av den psykiske belastningsskade for skadelidtes funksjonsevne skriver Tvedt senere i erklæringen:

Det fremstår ikke som den psykiske belastningsskaden i form av PTSD, ut fra dokumentasjonen, totalt sett har hatt invalidiserende konsekvenser for hans funksjonsevne. Det fremstår som plagene har vært variert, hvor de var mest aktive de første årene etter

hjemkomst, og de siste årene etter at han har falt ut av arbeidslivet. Det fremstår som han i løpet av livet har klart å kompensere for de posttraumatiske plagene med stabilitet i familieliv og arbeidsliv gjennom hele 90-tallet. Det kan fremstå som belastningsskaden har hatt stor innvirkning på hans livskvalitet, og til dels på funksjonsevnen i enkelte perioder.

Om den psykiske belastningsskadens innvirkning på klagers prognose for inntektsgivende arbeid, konkluderer Tvedt på følgende måte:

Den posttraumatiske problematikken fremstår også som en varig plage etter å ha vedvart i varierende grad siden 1986. Behandlingspotensialet for denne fremstår begrenset av det at han samtidig lider av ADHD. Den posttraumatiske problematikken fremstår derimot ikke å ha hatt vesentlig innvirkning på prognosen med tanke på arbeid.

At plager fra tjenesten ikke er årsaken til klagers ervervsmessige uførhet er også i tråd med vurderingen fra NAV, som i vedtak om uføretrygd avsto søknad om yrkesskadedekning.

Etter dette mener flertallet det er klart at det ikke grunnlag for kompensasjon etter ordningen. Klager uttalte i nemndsmøte at han kun skyldte på ryggsmertes, når det egentlige problemet var de psykiske plagene. Flertallet finner ikke å kunne legge vekt på dette når den objektive dokumentasjonen i saken peker klart i en annen retning. Kravet om kompensasjon blir etter dette å avslå.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr. 70 437,50,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 25,15 timer. I tillegg er det fremsatt krav om dekning av advokatens reiseutgifter stort kr. 2 237,-. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravene dekkes i sin helhet.

Advokat Holvik har på vegne av klager fremmet krav om dekning av utgifter til reise i forbindelse med møte i klagenemnda. Skadelidtes kostnader ved møte i nemnda dekkes bare i den grad disse er omfattet av forvaltningsloven § 36. Etersom kravet fra skadelidte ikke har ført frem, foreligger det etter flertallets syn ikke grunnlag for å dekke hans utgifter ved fremmøte. Kravet om dekning av klagers reiseutgifter blir etter dette å avslå.

5. Mindretallets vurdering

Mindretallet (1) har kommet til et annet resultat.

Spesialisterklæringen konkluderer med mer enn 50 % sannsynlighet for at tjenesten har gitt klageren en psykisk belastningsskade. Det er dette som etter mindretallets syn må legges til grunn. Mindretallet peker også på at saken kunne vært ytterligere opplyst om SPK hadde innhentet en tilleggsrklæring.

Det er videre slik at en PTSD-diagnose i seg selv ikke er et vilkår for å etablere årsakssammenheng. I Ot.prp. nr. 67 (2008-2009) side 14 sies det:

Det er ikke er slik at kun bestemte diagnoser gir rett til behandling eller erstatning. Det avgjørende i erstatningsrettslig sammenheng er at vilkårene for erstatning, om ansvarsgrunnlag, økonomisk tap og årsakssammenheng, er oppfylt. Det er viktig å understreke at disse vilkårene kan være oppfylt uavhengig av hvilken diagnose som er stilt.

Klageren beskriver en generell utrygghet under tjenesten. Han har også fortalt om konkrete hendelser, bla episoden hvor han gikk alene tilbake fra vakt går til forlegningen, og ble overrasket av et ukjent pansret personellkjøretøy (PPK).

Klageren får først stilt diagnosen PTSD og ADHD 2016. Han har tidligere vært sykemeldt og på arbeidsavklaringspenger grunnet problemer med ryggen. At han ikke har evnet å se at dette kunne ha sammenheng med de psykiske plager han faktisk hadde, er ikke uvanlig. Det er som kjent lettere å forstå en fysisk plage enn en psykisk.

I søknaden om uføretrygd fremkommer det i legeerklæringen datert 23. november 2017 fra psykolog [redacted] to årsaker til hans nedsatte arbeidsevne ADHD og PTSD. De problemer klageren har med ryggen nevnes ikke.

I Ot. Prp. Nr 67 (2008-2009) pkt. 3.5, side 13 heter det:

Dertil kommer at det kan forekomme en viss underrapportering fra personell i internasjonale operasjoner fordi negativ helseutvikling kan få direkte konsekvenser for den videre tjenesten da det gjelder særlig strenge helsekrav her. (...) Det kan imidlertid også henge sammen med en underrapportering som man antar kan forekomme både ved psykiske og fysiske skader. Symptomene på blant annet posttraumatiske plager kommer i en del tilfeller gradvis, og det kan ta tid før personellet selv blir bevisst på dem [...]

Når det gjelder kravet til tidsnære bevis, viser mindretallet til nemndas avgjørelse i sak 20/2012.

Det vises først til følgende utdrag fra Rt 1998 s 1565 (Lie-dommen):

Det kan være uklarhet om hvilke skader som er oppstått, når de forskjellige symptomer har inntrådt og i det hele om og i tilfelle hvilke deler av en foreliggende helsesvikt som kan tilbakeføres til den aktuelle påkjørsel som skal ha medført nakkesleng. Det foreliggende bevismateriale vil gjerne være sammensatt, og opplysningen kan trekke i forskjellige retninger. Ved en slik bevisbedømmelse er det viktig å ha for øye at bevisene vil kunne ha forskjellig kvalitet og tyngde. Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endre det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på [...]

Videre heter det i Askdommen: «Den tidsnære dokumentasjon må tillegges størst betydning.»

Nemda uttaler i sak 20/2012:

Verken Lie- eller Askdommen kan etter nemndas syn tolkes dithen at det er et objektivt krav om tidsnære bevis, men sier noe om ulike bevisers verdi, dersom det foreligger motstrid mellom nedtegnelser i umiddelbar tilknytning til en hendelse og senere tilkomne bevis som står i motstrid til de tidsnære nedtegnelser. Fravær av nedtegnelser i umiddelbar tilknytning til tjeneste kan derfor ikke tolkes som om tjenesten ikke kan være årsak. Det kan heller ikke legges til grunn at det ikke vil være mulig å føre bevis for sannsynlighetsovervekt, dersom det ikke foreligger medisinske journaler i umiddelbar nærhet til tjenesten.

Det er ikke bevist med sannsynlighetsovervekt at utenlandstjenesten har vært en uvesentlig del av årsaksforløpet.

Mindretallet viser også til Tvedts erklæring, hvor skadelidte under utredningen opplever det å gjennomgå hendelsene på nytt er svært belastende.

I forbindelse med den ovennevnte episoden hvor klager ble overrasket av en ukjent PPK, heter det: «Når han forteller om hendelsen blir han svimmel og han hyperventilerer han i form av og puste og pese [...] Han svetter i hendene, på ryggen o.l og oppgir at dette er veldig ubehagelig»

I spesialisterklæringen til Tvedt konkluderes det på denne måten:

Slik u.t vurderer det er det over 50 % sannsynlighet for at tjenesten i Libanon er årsaken til de posttraumatiske plager han lider av i dag. U.t vurderer det slik at hans ADHD problematikk har utgjort en sårbarhets faktor for at han har utviklet en posttraumatisk stresslidelse, men at ADHD ikke kan regnes som en årsaksfaktor i dette symptombilde. ADHD problematikken og PTSD problematikken anses uavhengige lidelser.

Etter dette er det bevist med sannsynlighetsovervekt at klager er påført en varig psykisk belastningsskade for årsaket av utenlandstjenesten.

Når det gjelder spørsmålet om årsakssammenheng mellom den psykiske belastningsskade og den ervervsmessige uførheten, er det ikke bevist med sannsynlighets overvekt at han ville vært ufør forårsaket av ADHDen, tenkt utenlandstjenesten bort.

Spesialisterklæringen til Tvedt sier kun at ADHD-diagnosen var en sårbarhetsfaktor, og dermed ikke en selvstendig årsaksfaktor til uførhet.

På bakgrunn av dette mener mindretallet at klager bør tilkjennes full kompensasjon etter ordningen del II, tilsvarende 65 G. Som en følge av dette bør klager også få innvilget sitt krav om dekning av reiseutgifter, jf. forvaltningsloven § 36 første ledd.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til følge.

SPK dekker saksomkostninger til juridisk bistand i anledning klagen og advokatens reiseutgifter med kr 72 674,50,- inkl. mva.

Vedtaket er fattet under dissens 3-1.

Oslo, den _____

Nora Lund Lefdal
Leder for klagenemnda